

štinskim knjigama sastaviti, da se uzmogne postići trajna i ispravna potpunost podataka gruntovnice, t. j. da podaci gruntovnice budu stvarno suglasni i s faktičnim posjedovanjima u prirodi i da ne bude postojao zakoniti posjed mimo gruntovnice. Razumije se, da bi u tome slučaju morao stajati gruntovnicama na raspoložbu državni premjer. Time bi bile stare i skupe katastarske uredbe svedene na svoj pravi opseg, jernjihov zadatak ne bi bio više tehničke već čisto zemljarijske prirode, vezan samo na ustanovljenje čistoga prihoda te na sračunavanje konačnog zemljarijskog iznosa za pojedinca zemljoposjednika točno prema posjedovnim podacima gruntovnice.

Budući da je ovo pitanje pretežno pravno pitanje, treba za nj zainteresovati svijet pravnika, poglavito gospodu suce i njihove desne ruke — gruntovničare.

Svaki pa i najkraći odgovor, kojim bi se riješavao ma koji dio od navedenih i sličnih pitanja, iako ne bi bio izravno namijenjen za štampu u našem Glasilu, ipak bi Upravi našega Udruženja dobro došao, da se uzmogne pravovremeno opredijeliti i zauzeti ispravno stanovište, kad se budu ta pitanja meritorno riješavala. A Generalnu Direkciju Katastra u Beogradu molimo ovom zgodom, da ne mimoide našega Udruženja kod toga važnog posla i da sasluša prije svake konačne odluke u navedenim ili sličnim pitanjima u pravo vrijeme i mnijenje Uprave Udruženja Geometara.

Odnosaj između gruntovnice i katastra u Hrvatskoj i Slavoniji.

Napisaó: Stjepan Vesel, katastar. geometar.

(Nastavak).

Da ove primjedbe opravdam, moram podsjetiti na jedno osnovno načelo za katastar. potanki premjer, kojemu bi se načelu mogao smisao da ukratko izrazi ovim riječima: izvedba sviju tehn. radnja na terenu treba da je strogo objektivna, zato moraju sve terenske operacije da su jasno i pregledno prikazane u p r e d n a c r t i m a i na njima da je svaki geodetski postupak vidljivo obrazložen.

Prednacti omogućuju svestranu i kasniju kontrolu za istinitost podataka, dobivenih mjerenjem na licu mjesta, kao i za vjernost likova, skonstruisanih na mapi pomoću onih podataka. Katastar, prednacti imadu konstruktivnu zadaću ali i vrijednost dokaznu. U grunt. propisima za civil. tehnike naprotiv, u

kojima je trebala ovakova geodetska objektivnost da bude kao temeljna nota najznačajnije naglašena, nije ona nikako došla do izražaja. Ali nije dovoljno, da civil. tehnik izvodi s a m o s t a l n u izmjeru samo onda, kad pronade i ako pronade, da je katastar, mapa pogrešna, već je samostalna izmjera potrebna i u svrhu, da se njome nesumnjivo dokaže, da katastar. mapa i nije pogrešna t. j. da sadrži vjerne oblike posjeda u naravi. Zbog navedenih nedostatnosti grunt. propisa za civil. tehnike stvorena je mogućnost za veliki broj grunt.-katastar. nesuglasica. Evo kako:

Civil. tehniku je propisana nova samostalna izmjera samo za slučaj pogreške u katastar. mapi. Uzmimo slučaj da je razlika između čestičnog oblika i položaja, kako se nalazi na terenu i kako je prikazan u katastar. mapi, velika i očevidna: tko nam jamči, da je ta razlika potekla od pogrešne izmjere a ne od faktične promjene nakon izmjere? Kako će civil. tehnik u ovom slučaju postupiti?

Da se čestični oblik u terenu ne slaže s onim na mapi, postoji više uzroka. Može da bude tome krivo pogrešno katastar. mjerenje, ali je takovih razlika mnogo stvorio i međusobni sporazum posjednika. To se moglo dogoditi: ako su zemljoposjednici susjedi išli za izravnanjem krivudastih granica ili ako su proveli manju ili veću arondaciju posjeda odstupivši jedan drugome ili stekavši jedan od drugoga koji dio zemljišta i napokon zamjenom ili kupoprodajom pa i darovanjem čestičnih dijelova. Čestične se promjene zbivaju nadalje i bez volje zemljoposjednika, kao: postepenim zacravanjem međašnih staza i putova, pogrešnim obnavljanjem starih već zaboravljenih granica na neobrađivanu tlu pašnjačkom ili šumskom te krčenjem pograničnih šikara. Napokon se vrlo često mijenjaju oblici onih čestica, koje su od bilo koje strane ograničene nereguliranim potočnim ili riječnim obalama te neusječenim poljskim putovima.

Sve su one čestične promjene, koje su se zbivale nizom godina postepeno, ostale nezapažene, a kako nisu o mnogim zemljoposjedovnim preinakama, koje su bile izvedene sporazumno voljom, postojale nikakove isprave, nije ih provela gruntovnica niti ih je evidentovao katastar. I takove su promjene posjedovnog stanja, ma da su bile sporazumne, mogle postati zaboravljene a možda i nepoželjne. Da se sve ovake razlike čestičnih oblika u gruntovnici provedu, ne će biti dovoljno da ih civil. tehnik samo konstatuje i izmjeri, već će biti potrebna za njihovu grunt. provedbu vrlo često i privola svih onih, kojima su interesi zbog toga u opasnosti.

Budući da je dakle postanak čestičnih razlika između mape i naravi dvojak (pogrešna izmjera ili slučajna, nenačeljena promjena nakon izmjere) a dvojaka prema tome i njihova grunt. provedba (ispravak pogrešne izmjere ureda radi ili provedba slučajnih posjedovnih promjena privolom intere-

senata), doći će savjesni civil. tehnik zbog površnosti propisa §-a 3. u neprilichnu dvoumnicu, na koji će način u gruntovnici provesti samostalnom izmjerom dobivene čestične razlike: da li će podatke samostalne izmjere u gruntovnici provesti potpunoma t. j. u novome ispravljenom opsegu čestice s novom ispravljenom površinom (§ 9.) ili samo djelomično t. j. samo diobe, koliko se nalaze u starome katastar. okviru čestice, a za one diobne dijelove, koji zbog ispravka opsega prelaze stari okvir, da samo u opasci nacрта istakne pretičak ili manjak površine konstatujući pogrešnost katastar. izmjere. Ovaj bi potonji način grunt. provedbe bio podesan, kada se interesenti protive ispravku grunt. mape, zato ipak još nije izvjesno, nije li isto takav postupak zamišljen i propisan i za prvi slučaj, t. j. kada je katastar. izmjera pogrešna. Razan način grunt. provedbe utječe razno i na grunt.-katastar. odnošaj suglasnosti.

U prvome slučaju, t. j. ako se ima promjena čestice da provede u gruntovnici u potpunome opsegu, diraju se tom provedbom i one susjedne čestice, kojih se odnosni pravni posao ništa ni ne tiče i oblici kojih bi se i površine smjele prema katastar. načelu tek onda da definitivno preinače, kada bi se bila točna izmjera protegla i na njihov potpuni opseg. Nijedna čestica ne može da promijeni svoga oblika, a da time ne bi zadržala u jednu ili više susjednih čestica. Ako se ima dakle u gruntovnici da provede promjena jedne čestice, koje se tehn. posao direktno ticao, morale bi biti stodobno gruntovnički provedene istoimene promjene i sviju susjednih čestica, jer će biti inače grunt. provedba jednostrana i nepravедna; ako bi se pak htjelo gruntovnički provesti i posredne promjene susjednih čestica, trebalo bi da se prije toga ustanovi njihov event. promijenjeni oblik i s preostalih strana t. j. morale bi se ustanoviti i promjene naprama drugim i trećim susjedima i t. d. i t. d., pa bi takav posao mogao da se nastavi i razvije u opsežnu tehn. reambulaciju. Razumljivo je, da se civil. tehnik ne može upustiti u tako opširne i skupe tehn. operacije, ako se njegov posao tiče samo jedne jedine čestice — kako obično biva — pa je izvan svake sumnje, da mu te dužnosti ne nameće ni § 3. grunt. propisa. Zato će biti i ispravak čestice zbog pogrešne izmjere, koji bude u gruntovnici proveo civil. tehnik za jednu jedinu samo česticu, gotovo uvijek više ili manje jednostran i zato različan od istovrsnoga katastar. tehn. postupka. U ovakome je dakle slučaju mogućnost gruntovnoga nesuglasja s katastrom vjerojatna i onda, ako je civil. tehnik ustanovio savršeno i pravi položaj i oblik te površinu pojedine promijenjene ili pogrešno izmjerene čestice.

U drugome slučaju t. j. ako se u grunt. operatima ne bi smjeli da isprave podaci izvorne katastar. izmjere, već da bi se morala pogreška izmjere odnosno razlika čestične površine samo u opasci istaknuti, ostalo bi staro grunt. katastar. suglasje neporemećeno, ali i takovo bi suglasje bilo samo fermi-

no. Stvarno pak suglasje zavisi ovdje, kao i uopće, o točnom i ispravnom geodetskom postupku, dakle o tome: može li civil. tehnik da samostalnim premjerom ustanovi oblik i položaj neke zemljišne čestice tako, te će proizvod njegov biti ravan proizvodu katastarskome.

U cijeloj Naredbi za civil. tehnike je jedino u § 6. t. b.) sadržana ustanova, kojom se civil. tehnik upućuje o tehn. postupku na terenu. Ali ova ustanova pomišlja postojanje stalnih točaka i ne predviđa opsežnijih geodetskih radnja, nego što je premjer najmanjega opsega — premjer posjedovne čestice pomoću mjeračega lanca. To su glavni nedostaci te ustanove, a to sam već naprijed istakao: ovdje želim pokazati, koliko su ovi nedostaci bili sudbonosni kod nas po sklad između grunt. i katastar. tehn. proizvoda.

Da je stari okvir katastar. čestice ostao nepromijenjen, a nove diobne crte da se vuku ravno ili da su pravilno lomljene, jedan je od najpovoljnijih slučajeva geometarske prakse, ali je s obzirom na preobilje zastarjelih i još neispravljenih katastar. mapa u nas i jedan od najredih slučajeva. U praksi su kod nas češći slučajevi, da su stare katastar. zemljišne čestice ili već sasvim promijenile svoj prvobitni oblik ili, ako su čestice i pridržale veću ili manju staru sličnost, da se na stalnost njihovih točaka ipak ne smijemo osloniti; osim toga su zavojite i krivudaste granice običnije kod onih dioba, koje su izveli zemljoposjednici samostalno, a to se događalo gotovo redovito u svim našim napućenijim krajevima.

Napomenuta se ustanova na običnije i teže potonje slučajeve nikako odnosno sasvim pogrešno obazire dajući generalnu važnost onim pravilnim slučajevima, koji su u praksi kod nas malne iznimni. Nema sumnje, da će praktični civil. tehnik znati sebi pomoći i u onim slučajevima, koji nisu bili predviđeni u § 6. t. b.), pa će na svoj osobit način obične nesigurne točke, te će nepravilno krivudanje diobnih linija možda i istinito ustanoviti i isto tako u nacrtu prikazati, no sasvim je drugo pitanje, na koje bi se imalo ovdje da odgovori, a to pitanje glasi: hoće li civil. tehnik sve one kote, koje su mu bile bezuvjetno potrebne za konstrukciju zavojitih ili nepravilno lomljenih diobnih granica u nestalnu čestičnom okviru, hoće li on sve one kote i u nacrtu na vidjelo iznijeti? Sumnjam, da će on to učiniti. U slučaju, kada je zbog nestalna staroga čestičnoga okvira morao u terenu tražiti uporište u susjednim ili ča u prekosusjednim česticama, kojih se njegov posao i ticao nije, te nije potrebno, da budu i te čestice na nacrtu predočene — u takovu slučaju je sigurno, da civil. tehnik ne će svoju kotu u nacrtu iskazati. Ali je dvojbena, da će civil. tehnik odati svoje konstrukтивne kote i onda, kad je morao kojom nespretnom ili opširnom metodom da ustanovi lomove i zavoje novih međašnih linija. U takvim će slučajevima civil. tehnik znati sebi pomoći, a da svoje savjesti ipak ne optereti. Kako mu tehnički

propisnik za onakove slučajeve ne daje prije započeta rada ni savjeta ni naloga, pa jer sam nije mogao da unaprijed znade, gdje je i koliko je stanje katastar. mape u terenu izmijenjeno i da li je katastar. izmjera bila pogrešna, sabrao je znatno više mjera, nego što ih pravilna izmjera i nacrti trebaju. Da dakle preobilnim kotama ne pretrpa svoga nacrtu, koji treba da ima jasan i pregledan oblik, ostavit će civil. tehnik stari okvir katastar. čestice u nacrtu nepromijenjen — ako nije promjena čestičnoga oblika u terenu prevelika i očevidna — a potrebne će kote u nacrtu fingisati prema propisu § 6. t. b.), t. j. civil. tehnik će kote odčitati na svojoj recimo valjano konstruisanoj slici čestične diobe unutar fingisano nepromijenjena okvira katastar. čestice i odčitane te kote će točno upisati na određena mjesta u nacrtu; ili će pak u jednostavnijim slučajevima upisati u svoj nacrt naravne kote, kako ih je dobio mjerenjem u terenu, ali ne će označiti faktične promjene okvira stare katastar. čestice, ma da imaju samo prema tome promijenjenome okviru one naravne kote svoju vrijednost. Dakako da se pomoću fingisanih kota ne bi moglo da ustanovi pravo posjedovno stanje u terenu, pa su nacrti s takovim kotama ne samo neistiniti, već takove kote, ako su nanizane bez geodetske osnovke uzduž lomnih i zavojnih međa, podavaju nacrtima šaljivi izgled geodetskih doskočica. Kad bi se i dalo pomoću naravnih kota, kako su prije opisane, pronaći diobno stanje, koje je provedeno u terenu, u mapu s nepromijenjenim okvirom stare čestice ne bi se mogla smjestiti onako kotisana dioba. No zato se ipak ne bi smjelo ustvrditi, da se civil. tehnik ovakovom izvedbom nacrtu ogriješio o ustanovu § 6. t. b.). On je naprotiv nastojao da toj ustanovi prilagodi jedan nepredviđeni geodetski zadatak, koji bi se imao, kad ne bi bilo te ustanove, riješiti sasvim drugačije. Razumije se, da nacrt s fingisanim kotama odnosno s naravnim kotama u fingisano nepromijenjenu čestičnom okviru ne može — ili barem ne bi smio prema načelu — da posluži i katastarskoj svrsi. Bez potrebne tehn. revizije ne može takav nacrt da bude prenešen u katastar. mapu. Katastar. mjerniku će se kod tehn. revizije prikrivene nesuglasice onakova nacrtu otkriti, pa će morati da samostalnim mjerenjem iznova izvede isti tehn. posao i ustanovi istinite konstruktivne kote, koje je civil. tehnik morao da u svome nacrtu zataji. S tim će pak načinom nastajati grunt.-katastar. tehn. nesuglasice u čestičnim oblicima i površinama.

Da saberem ukratko, što sam naprijed nadrobio o najvažnijim i najstvarnijim ustanovama Naredbe za civil. tehnike u §§ 3., 4. i 6. t. b.), velim: Na temelju tih ustanova moglo bi se da održi potpuno grunt.-katastar. suglasje tek u najjednostavnijim i najpravilnijim te prema tome vrlo rijetkim slučajevima, koji pretpostavljaju bespogrešno ili nepromijenjeno stanje katastar. izmjere; u pretežnome pak broju slučajeva, najobičnijih u praksi i težih, moguće je da se na temelju onih ustanova

u najboljemu slučaju održi samo suglasje formalno, a da se postigne i stvarno suglasje u takovim slučajevima, moglo bi se to nazvati čudesnim događajem.

Podimo u grunt. Napatku za civil. tehnike naprijed promatrajući prihvatljivost njegovih propisa s katastar. stanovišta:

§ 7. se tiče formalnosti nacрта te nema veće važnosti za suglasje s katastrom, a § 8. govori o čestičnim brojevima. Što se tiče čestičnih brojeva, preinačen je § 8. u smislu katastar. propisa za topografisanje čestica, pa je u tome obziru grunt.-katastar. suglasje potpuno, ako izuzmemo slučajeve pojedinačne pogrešne prakse.

§ 9. sadrži ustanove za čestične površine. U njemu je izrično naređeno, da se imaju ukupne površine dijelova slagati s cijelom površinom stare katastar. čestice. Isti propis vrijedi i kod katastra, pa prema tome u samome tom propisu ne leži razlika između jedne i druge uredbe. No zato može ipak da dođe do međusobnih nesuglasica u površinama, koje nesuglasice nisu izravna posljedica samo propisa ovoga paragrafa, već potječu od nedostatnosti grunt. propisa za čestično premjeravanje. Točnost ustanovljenih površina je najviše zavisna o točnosti premjera, pa je i za grunt.-katastar. suglasnost u čestičnim površinama odlučno u prvome redu međusobno suglasje u čestičnom premjeru. Sve što sam naprijed naveo, da može skriviti nesuglasice u premjeru, vrijedi i ona ovome mjestu za površine čestica; napose treba da ogledam samo onaj slučaj, kada je civil. tehnik otkrio pogrešku u katastarskome računanju površine.

U slučaju kada je civil. tehnik naišao na katastarsku pogrešku površinskoga računa, ne mora se prema smislu ustanove §a 9, da slaže grunt površina s katastarskom, pa valja da tu okolnost civil. tehnik u opasci istakne. Ispravkom katastarske računске pogreške stvara se doduše faktično suglasje s katastar. operatom, ali se time istodobno stvara i idealno suglasje s katastar. načelom točnosti, zato u takovome slučaju gubi nesuglasje svoj loši smisao i učinak, pa se može reći, da se takovim ispravkom grunt.-katastarsko suglasje samo učvršćuje. No ipak je moguće da se civil. tehnik idealno ogriješio i o katastar. jedno načelo, ako je ispravak pogreške proveo samo jednostrano. Da to razjasnim moram navesti katastar. načelo za računanje površina.

Kod katastar. računanja površina vrijedi isto generalno pravilo, kojim je osnovano i sistematsko izvođenje katastar. premjera: prelazi se iz velikoga u malo. Najprije i najtočnije se ustanovljuje površina cijele općine, zatim površine velikih skupina rudinskih pa čestičnih, a površine pojedinih čestica trebaju da se svedu na bespogrešno sračunanu površinu rudina odnosno na površinu općine dodavanjem ili oduzimanjem većih ili manjih dopustivih računskih razlika. Prema tome će

imati svaka pogreška, koja se naknadno otkrije u katastar. računu, ako je znatnija, vjerojatno i svoju protupogrešku.

Civilni je tehnik — imajmo na umu prednje katastarsko pravilo — ispravivši samo jednu pogrešku površja, postupao jednostrano te je svojom rektifikacijom doveo do nesuglasja s katastar. površinama ostalih čestica, od kojih jedna ili više njih sadrže vjerojatnu protupogrešku, ili kraće rečeno: civilni je tehnik proizveo nesuglasje s neispravljivom ukupnom površinom općine.

Ta činjenica još nije toliko važna sama po sebi, koliko je pažnje vrijedna okolnost, da se ovakove površinske pogreške mogu u najviše slučajeva objasniti kao zamjene čestičnih površina odnosno čestičnih brojeva, t. j. moguće je, da su međusobno bile zamijenjene površine dviju čestica, ali nije nemoguće, da su površine obiju čestica ispravne, a međusobno da su zamijenjeni samo njihovi topografski brojevi. Ovaj se drugi slučaj najvjerojatnije mogao dogoditi na litografskim kopijama katastar. mapa, kojima se služi gruntovnica, ili na predradnjama za fotograf. snimanje mapa. Prema tome je ovakova zamjena čestičnih brojeva izražena samo na mapinoj kopiji, a originalna katastarska mapa je ispravna.

Da se dakle rektifikacijom katastarske površine ne počini dvostruka pogreška, bilo bi potrebno, da civil. tehnik prije takove rektifikacije dokaže, da u slučaju površinskih velikih razlika ne postoji zamjena nikoje vrsti, već da se radi o pogrešci u katastar. računu površine. Takav bi dokaz mogao civil. tehnik najpouzdanije dobiti od nadzorništva katastar. izmjere, koje je jedino u stanju da takav slučaj temeljito ispita.

Budući da § 9. Naredbe ne propisuje civil. tehniku navedenoga opreza prije površinske rektifikacije, bit će u takovim slučajevima moguće, da civil. tehnik stvori izvanredno nesuglasje u čestičnim površinama s katastrom.

Pomanjkanje propisa za bezuvjetnu objektivnost kod radnja civil. tehnika, kako na licu mjesta tako i na nacrtu, temeljna je pogreška Naredbe za civil. tehnike. Navod i potpis civil. tehn. koji mu propisuje § 11. Nared., da za točnost svoje radnje jamči, ne može nikako da nadomjesti svestranom kontrolom utvrđenu objektivnost mjeračine, pa zato i prijetnja, koja je izražena u § 12. protiv civil. tehnika, ako se ogriješi o propise Naredbe, ne pridonosi ništa k stvarnoj vrijednosti tehn. radnja, jer se tiče poglavito formalnosti nacarta.

Tako sam eto prikazao samo najvjerojatnije i najredovitiije grunt.-katastar. nesuglasice, koje skrivljaju nedostaci grunt. propisa za civil. tehnike.

Ali nisu civil. tehnici jedini, koji izvode tehn. nastavne radnje za gruntovnicu; pretežni dio može se reći najtežih takovih radnja bio je kasnije povjeren gruntovničkim mjerni-

cima odnosno mjernicima, koji su bili pridijeljeni povjerenstvi-
ma za provedbu potajnih zadružnih dioba. Kako je bilo razvo-
jem do toga došlo, opisao sam već naprijed, ovdje moram pri-
dodati, da su i za njihove tehn. radnje vrijedili u glavnome isti
propisi, koji su bili određeni i za civil. tehnike; tek su s vre-
menom §§ 3. i 9. istih propisa, jer su se bili pokazali kao naj-
važniji kod provadanja potajnih zadružnih dioba, s obzirom na
nestalnost katastar. mapa dobili neko proširenje. To bješe uči-
njeno Naredbom kr. zem. vlade, odjela za unut. i pravosud.
poslove, od 27. VII. 1892. br. 8957., kojom se izdaje nupatak za
izvršenje grunt. ispravaka prigodom provedbe dioba potajno
razdijeljenih zadruga:

»Prigodom radnja posebnih izaslanika zem. vlade,
odjela za unut. poslove, oko provadanja diobe po-
tajno razdijeljenih zadruga opazilo se je, da
u mnogim slučajevima ne odgovara grunt. stanje
faktičnom posjedu.

S toga se ovlaštaju izaslanici za provedbu
potajnih zadružnih dioba, da mogu poduzimati pred-
radnje za grunt. ispravke prigodom izvida oko sa-
stavka diobnog lista za potajno podijeljene zadruga.

U tom pogledu imat će se postupak udesiti po sli-
jedećim propisima:

I. Ako se radi o nesuglasju faktično-
ga posjedovnog stanja s gruntovnim
stanjem. Samo glede onih zemljišta,
koja su jur u gruntovnici upisana na
odno snu zadrugu, za koju se diobni po-
stupak provada.

Ovo se nesuglasje može sastojati u tome, da su
odnosne katastr. čestice u naravi drugoga oblika,
nego li u katastr. mapi, da im je površina veća ili ma-
nja, nego li u katastr. posjedovnom listu, odnosno na
temelju istoga sastavljenih grunt. uložaka, ili napo-
kon, da je težadba druga.

U svakom od ovih slučajeva ima izaslanik za
provedbu potajnih zadružnih dioba obaviti predrad-
nje, na temelju kojih će se moći ispraviti gruntov-
nica prema faktičnomu posjedovnom stanju t. j.
imade po poslujućem mjerniku dati reambulirati i iz-
mjeriti svaku pojedinu dijeljenu česticu, prenijeti
novu izmjeru u primjerak mape, koja će se nakon
dovršenih radnja predati grunt. uredu kao sastojni
dio gruntovnice i prema ovim izvodima sastaviti di-
obnu osnovu.

Gruntovna oblast imat će točno po diobnom listu
obaviti otpise i pripise čestica, koje pripadaju poje-
dinim lozama, ne obazirući se na površinsku mjeru,
što ju iskazuje gruntovnica,»

Ostatak Naredbe se tiče pogrešnih grunt. upisa i postupka oko njihova ispravka u svrhu provadanja potajnih zadružnih dioba.

Citovana Naredba je u potpunome skladu s načelom, koje vodi i uredbu katastra u nastavnome njenu tehničkom djelovanju, da naime mapa bude vjerna slika stanja faktičnoga posjeda, pa da je zadatak premjeru, da to stanje ustanovi uvijek prije, nego što će koju novu operaciju na tehn. temelju započeti. U ovoj je grunt. Naredbi dakle došlo jedno katastar. načelo do odjeka. Za sve nesuglasice, koje će ostati između ovako izvedenih tehn. radnja i istodobnoga stanja faktičnoga posjeda odnosno katastar. mapâ, u kojima će se morati prije ili poslije da ustanovi ovo isto faktično stnje u svrhe zemljarske, za sve one nesuglasice može da bude kriva jedino loša tehnička praksa mjernika povjerenstvenih. Zato je sasvim prirodno, ako nam ova okolnost izazove pitanje, da li trebaju ovi mjernici nekome ili negdje položiti račun o tome, da su radnje njihove bezpriskorno i bespogrešno izvedene kako na licu mjesta tako i na mapama.

Prema § 19. Naputka za provedbu potajnih zadružnih dioba od 16. XII. 1889. br. 47.318. dužni su mjernici da prema stanju faktičnoga posjeda, ustanovljenu tehn. reambulacijom, izračunaju površine i da sastave diobne osnove po propisima, koji vrijede za civil. tehnike. U ovome se Naputku dalje nalaže:

»Tako dovršen posao predložit će mjernik izaslaniku. Izaslanik jamči za točnost radnje, pa je zato dužan pregledati, da li je mjernik točno obavio naloženi mu posao. Ako pronađe potrebnim, izaći će izaslanik i na lice mjesta, da prosudi valjanost mjerničkoga operata, eventualno da uz sudjelovanje stranaka razjasni takove mane, koje se ne dadu inače odstraniti. Da je izaslanik sve točno pregledao, potvrdit će na diobnoj osnovi te zatim cijeli operat sa svim spisima, koji k tome pripadaju, priposlati kr. kotarskoj oblasti, koja će ga u smislu § 13. ove naredbe preispitati, providjeti zaporkom odbrenja i dostaviti gruntovnoj oblasti na provedbu.«

Spomenuti § 13. iste Naredbe za preispitanje operata glasi ovako:

»Priposlane posjedovne listove izlaže upravna kotarska oblast u vlastitom uredu kroz 14 dana u svrhu, da ih uzmogne svatko ugledati i da onaj, koji proti kojoj unešenoj stavci u posjedovnom listu kakav temeljiti prigovor ima, takav prijaviti može . . .

Ovi prigovori ograničeni su . . . samo na to, da li su čestice, naznačene u posjedovnom listu, zbilja unesene prema faktičnom stanju pronađenu na licu mjesta, ili je možda koja čestica pogriješno unešena na drugu osobu, a ne na onu, koja ju faktično uživa.«

To je sve, što se imalo da poduzme, prije nego će mjernikov tehnički rad dobiti oblasno odobrenje, pa da bude i gruntovnički proveden. Dobar poznavalac katastar. postupka za ispitivanje valjanosti tehn. radnja na licu mjesta i u uredu će znati, da ono sve skupa, što sadržavaju citovane Naredbe, još ipak nije dostatno mjerilo za ocjenu tehničke vrijednosti mjerničkih operata i da pregledba izaslanikova ne može vrijediti kao stručnjačko ispitivanje geodetske ispravnosti mjernikovih radnja. Nevjerojatno je, da će izaslanik, koji nije geometarski stručnjak, ispitujući diobne mjerničke operate imati na umu išta drugo, van samo idealno njihovo suglasje s diobnom osnovom, pa će se njegova pregledba i na licu mjesta protegnuti samo na traženje krupnijih pogrešaka, koje će moći da ulovi pozorno oko i nestručnjaka, a takove pogreške jesu: krivi upisi, pogrešno razmjerje posjedovanja te razne izamjene čestica. Isto tako nije sigurno, da će znati zadružni diobenici, ako nisu pismeni, da iznesu na osnovu izloženih diobnih listova prigovore i proti event. krupnijim pogreškama diobe. Zbog svega toga mogle bi se da održe u diobnim operatima povjerenstvenih mjernika znatnije pomutnje, koje su se dogodile bilo prigodom terenskoga premjeravanja ili kod računanja površina, pa je doista i došlo s vremenom mnogo takvih grješaka na vidjelo, jer je kr. zem. vlada, odio za unuť. poslove, izdala — kao dodatak k prije napomenutom § 19. Naputka za provedbu potajnih zadružnih dioba — Naredbu od 9. V. 1898. br. 29.101., kojom se nastoji da izbjegne u buduće tehničkim nedostacima time, što se ustanovljuje novi i sigurniji način mjerničkoga poslovanja na licu mjesta. Ova Naredba glasi:

»Tečajem dosadanih tehničkih radnja oko provedbe potajno razdijeljenih zadruga pokazalo, da bilježnica (manuale), koju vode sudjelujući mjernici, ne odgovara svrsi, jer se mjernik temeljem iste ne može odmah na licu mjesta osvjedočiti o tom, da su točke, koje su mu služile kao temelj tehničkoj operaciji, bile posve točne, da je mapa i u pogledu novo nastalih čestica vjerna slika položaja u naravi, te da nije prigodom izmjere pogrešio u brojenju hvatova.

S toga obnalazi kr. zemaljska vlada, odjel za unuť. poslove, odrediti, da mjernici dodijeljeni izaslanikom za provedbu potajno razdijeljenih zadruga u buduće ne imadu voditi bilježnicu (manuale), već da odmah na licu mjesta olovkom u mapu urišu izmjerene diobne crte i ograde, te topografiraju novo nastale čestice.....

Čim se mjernik vrati s polja u svoj stan, imat će bezodvlačno crvenom tintom izvući na licu mjesta u mape urisane diobne crte, a crnim tušem upisati tamo olovkom unešene nove topografičke brojeve.....

Tim će se polučiti točnije, jednostavnije i brže uređovanje na licu mjesta i u uredu.«.....

Ova je Naredba najbolji dokumenat, da se kod tehn. operisanja na licu mjesta mnogo griješilo protiv točnosti i da to nije ostalo tajna nadležnim oblastima. No i ova Naredba boluje na istoj slaboći, koja se pokazala bila već i prije kod Naredbe za civil. tehniku, a to jest: nepoznavanje praktična smisla geodetske discipline i nedostatak širega geometarskog iskustva, koje je bezuvjetno potrebno za nadziranje tehničke prakse. Ova se slaboća i odviše očito odaje u nesretnome izboru novoga načina tehn. uređovanja kao tobože najsigurnijega za izbjegavanje mjerničkih progriješaka. Novim se načinom, istina je, može da znatno pojednostavni i ubrza tehn. postupak i na licu mjesta i u uredu, ali je istina i to, da se i u najpovoljnijemu slučaju ne može ubrzanim postupkom postići veća točnost tehn. radnja, za čim baš ide ova vlad. Naredba. Ako je pak slučaj nepovoljan, t. j. ako se staro posjedovno stanje u mapama za mnogo razilazi od stanja faktičnoga posjeda, otkuda mjerniku onda uvjerenje, da će neposrednim prenašanjem naravnih mjera na mapu odmah zgoditi pravi položaj i istiniti oblik novim česticama? Ne će li se možda nakon višednevnoga takova rada na licu mjesta, kad bi morao više skupinskih raznosmjernih dioba da konačno zaključiti, ne će li se istom onda uvjeriti, da mu je položaj počete skupine a prema tome i svih ostalih na mapi pogriješan? S obzirom na zastarjelost naših mapa je vrlo vjerovatno, da će mu se to dogoditi uvijek, kada ne bude imao zbog hitnje u poslu dovoljno vremena, da se geodetski orijentira i da izvrši točnu tehn. reviziju okvira ne jedne samo stare katastar. čestice već i svih onih starih čestica, koje se nalaze zaradi zadružnih dioba u neposrednome ili posrednome međusobnom dodiru. Taj posao orijentisanja i ispitivanja stalnosti starih čestičnih okvira nije jednostavan i gladak. Može doduše da postoji razlika u potrošnji vremena za izvedbu toga posla između praktična, prokušana tehnika i tehnika recimo početnika, ali i najiskusniji geometar ne će biti u stanju da svoj tehn. postupak tako čudesno udesi, te bude zadovoljio onoj hitnosti, koju mu prije citovana Naredba hoće da nametne.

Pomišljam iskusna praktična geometra. Takovu bi geometru reambulisanje starih čestica kao sasvim zaseban posao značio lošu ekonomiju s vremenom, pa nema sumnje, da će smjerove, koje kani mjeriti u svrhu revizije za stalnost starih čestičnih uglova, istodobno upotrijebiti i kao osnovke za detaljno ustanovljenje dodirnih čestičnih dioba, te tako spojiti dva posla u jedan. U rijetkim će tek slučajevima geometru uspjeti, da ovako komplikovani posao organski vezano zaključiti u jednome jedinom danu, već će mu se takav posao otegnuti i na nepredviđeno dulje vrijeme, osobito ako s tim poslom spojeni potrebni iskazi zadružnih diobenika ne teku glatko — što obično i biva. Mjernik će dakle u takovim slučajevima biti pri-

siljen da sastavlja sebi bilješke o cijelome svom tehn. postupku na licu mjesta za to vrijeme. Zavisi samo o formi tih bilježaka, da li će sačinjavati bilježnicu (manuale) ili prednacrt (poljski nacrt). Između bilježnice i prednacrt može da bude u tim slučajevima samo ta razlika, što prednacrt mora da bude suvislije i preglednije t. j. za veći opseg i za trajniju svrhu izrađen. Jedino pomoću takova prednacrt moći će ne samo mjernik već i svatko, kome bude do toga stalo, steći uvjerenje, da li su točke, koje su služile mjerničkim operacijama za ishodišta, na mapi uistinu stalne i da li su prema tome nove diobne slike vjerno izmjerene i mapovane. S tim je načinom uvijek moguć dokaz za ispravan postupak na licu mjesta i na mapi; samo tako bi bile mogle tehn. radnje zadružnospovjerenstvenih mjernika steći objektivnu vrijednost katastar. premjera i katastar bi bio mogao ispitati ovakove radnje kao i svoje te ih u cijelosti preuzeti za zemljarinske svrhe. Time bi bilo stvoreno za te radnje potpuno grunt.-katastar. suglasje.

Način tehn. poslovanja, kako ga propisuje spominjana Narredba, koliko je uopće izvediv, ne dopušta mjerniku da dovoljno prouči odnošaj mape s terenom prisiljujući ga na naglu izvedbu nepromišljene još osnove; pače mu otimlje mogućnost da naknadno upoznane pogreške na mapi popravi. A odatle mnogobrojne nesuglasice s katastar. premjerom.

Svi propisi za tehn. djelovanje i civil. i grunt. mjernika, koje sam propise dosad naveo, dopuštaju dakle jedno pretežno stvaranje nesuglasica između gruntovnice i kastastra. Budući da ustanova, stvorena Zakonom od 22. VI. 1902. za komasaciju zemljišta, koja čini časnu iznimku podredivši premjer u komasacijske svrhe tačno svim propisima katastar. premjera, nije do danas izrično protegnuta i na sve ostale tehn. radnje za gruntovnicu, zato ne će moći ni sve tehn. pregledbe i nadpregledbe nacrti za gruntovnicu, kako su propisane, zajamčiti, da su nacrti gruntovnički suglasni s katastar. premjerom ili bolje rečeno sa stanjem faktičnoga posjeda u terenu. (Nastavit će se.)

Закон о Државном Премеру.

Поводом познате неповољне одлуке овогодишњег Конгреса Геометара краљ. С.Х.С. о Пројекту Закона о Катастру и т. д., који је израдила Генерална Дирекција Катастра, истакло је Геометарско Удружење још важније питање закона о Државном Премеру.

Г. Милан Влајковић, адвокат из Београда, који има велику правничку рутину у раду са сељацима и њиховим споровима око непокретности, и ја израдили смо почетком 1919. год. ниже штампани „Први нацрт пројекта за закон о Катастру“, намењен Србији и осталим покрајинама, у којима је потпуна *tabula rasa*, т. ј. где катастра никако није ни било.